

**КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА**

ІНСТИТУТ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН

Кафедра міжнародного приватного права

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Заступник директора
з навчальної роботи

І.О.Мінгазутдінов

«___» _____ 20__ р.

**ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

«БАНКІВСЬКЕ ПРАВО»

для студентів

**ГАЛУЗІ ЗНАНЬ – 0302 «МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ»
СПЕЦІАЛЬНОСТІ – 8.03020201 «МІЖНАРОДНЕ ПРАВО»**

КИЇВ - 2013

Розробник: **д.ю.н., доц. Виговський Олександр Ігорович**

Обговорено та рекомендовано до видання Науково-методичною радою Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Протокол від « ____ » _____ 20__ року № ____

Голова науково-методичної ради _____ В.А. Бугров

« ____ » _____ 20__ року

© **О.І.Виговський, 2013 рік**
© _____, 20__ рік
© _____, 20__ рік

Вступ

Навчальна дисципліна «*Банківське право*» є складовою освітньо-професійної програми підготовки фахівців за освітньо-кваліфікаційним рівнем «магістр» *галузі знань* – 0302 «Міжнародні відносини», *спеціальності* 8.03020201 – «Міжнародне право».

Предметом вивчення навчальної дисципліни є теоретичні та практичні питання правового регулювання правовідносин, пов'язаних із здійсненням банківських операцій, зокрема, у порівняльно-правовому та міжнародному аспектах. В цьому курсі розглядаються проблеми, пов'язані з правовим регулюванням банківських операцій за законодавством України та ряду зарубіжних країн (зокрема, Великобританії, Німеччини, США, Франції, Японії). Він розрахований на поглиблене вивчення цих правовідносин, опанування правового механізму їх регулювання шляхом співставлення відповідних правових інститутів українського та зарубіжного банківського права, захисту немайнових та майнових прав банків та інших фінансових установ, а також фізичних або юридичних осіб, які користуються послугами цих осіб (клієнтів банків).

Міждисциплінарні зв'язки: Навчальна дисципліна «Банківське право» є складовою циклу фундаментальної підготовки фахівців освітньо-кваліфікаційного рівня «магістр» і викладається після засвоєння студентами дисципліни «Міжнародне фінансове право», оскільки з нею найтісніше пов'язана.

Програма навчальної дисципліни складається з таких **змістовних модулів:**

1. «Загальні положення банківського права»
2. «Правове регулювання банківських правочинів відповідно до міжнародних актів та національних законодавств»

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1 **Метою** викладання навчальної дисципліни «Банківське право» є надання студентам базових теоретичних знань в області банківського права, зокрема, оволодіння ними нормативним матеріалом – чинним законодавством України та законодавствами зарубіжних країн, міжнародних договорів, прикладів з судової практики у цій сфері, відпрацювання вмінь розв'язання практичних завдань та робота з відповідними міжнародними та національними нормативними документами.

1.2. **Основними завданнями** вивчення даної навчальної дисципліни є розвиток практичних навичок аналізу відповідних правових інститутів українського та зарубіжного банківського права, засвоєння базових теоретичних понять у сфері правового регулювання банківських правочинів, оволодіння нормативним матеріалом – чинним законодавством України у сфері банківської діяльності, нормами міжнародних договорів, рекомендаційних актів, правового інструментарію Європейського Союзу у цій галузі.

1.3 Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студент повинен –

знати:

- основні поняття, категорії та інститути банківського права;
- ключові положення законодавства України та ряду інших держав про банки і банківську діяльність;
- вимоги основних міжнародних угод та конвенцій у сфері банківського регулювання та банківського нагляду;
- роль міжнародних організацій в правовому регулюванні міжнародних банкірських операцій;
- механізм регулювання транскордонних банківських операцій;

вміти:

- розробляти юридичну позицію в інтересах клієнта, а також контраргументи проти позиції опонентів; вести дискусію й дебати з питань банківського права;
- формулювати юридичні висновки й консультації з питань банківського права;
- проводити юридичний аналіз банківських правочинів; визначати юридичні ризики, пов'язані з відмінністю правопорядків, застосованих до банківських правочинів; самостійно робити загальний аналіз іноземного законодавства на предмет юридичних ризиків при укладанні транскордонних банківських правочинів; формулювати точно питання іноземним юридичним радникам;
- представляти інтереси клієнта у судах України, третейських судах, у тому числі в міжнародному комерційному арбітражі; формувати юридичну позицію й доказову базу, складати процесуальні документи;
- здійснювати юридичний супровід банківських операцій, в тому числі міжнародного характеру.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 72 години / 2 кредити ECTS. Зокрема: *лекції – 18 год., семінарські заняття – 16 год., самостійна робота – 38 год.*

2. Форма підсумкового контролю успішності навчання – залік

3. Засоби діагностики успішності навчання та методи оцінювання

3.1 Знання та розуміння студентів оцінюється за допомогою: есе, тематичних досліджень, здійснення аналітики, групової роботи, кейс-стаді, ситуативних тестових завдань, опитування у різних формах.

3.2. Когнітивні навички (навички мислення) оцінюються через: аналіз, есе, кейси, різномірні тести, оцінювання усіх частин окремих модулів, включаючи самостійну роботу.

3.3 Практичні навички студентів оцінюються за допомогою: проектної практичної роботи, есе, кейсів, комбінованих різнорівневих тестів у поєднанні або без поєднання з конкретними ситуативними завданнями; написання практичної роботи, рольових ігор, аналізу ситуацій роботи органів судочинства, зокрема міжнародного, практичної роботи міжнародних інституцій, порівняльного аналізу правових норм.

3.4 Контроль знань здійснюється за модульно-рейтинговою системою, яка передбачає дворівневе оцінювання засвоєного матеріалу, зокрема **оцінювання теоретичної підготовки (100%)** включає: презентацію (20%), глибинність методології у репрезентованому дослідженні (20%), здійсненність та узгодженість пропозицій (20%), ступінь оригінальності (20%) та визначення методологічних проблем теми, ситуації (20%) та **оцінювання практичної підготовки (100%)** включає: якісну цілісність спостереження (25%), здатність оцінити проблему (25%), ідентифікацію шляхів і методологію вирішення проблеми, яка виникла чи може виникнути (25%), окреслення шляхів вирішення специфічних (неординарних) проблем (25%).

Контроль якості вищої освіти, засоби діагностики та методи оцінювання детально зазначені у «Положенні про порядок оцінювання знань студентів при кредитно-модульній системі організації навчального процесу» та відповідно у робочих програмах навчальних дисциплін.

4. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

БАНКІВСЬКЕ ПРАВО

Змістовий модуль 1.

«Загальні положення банківського права»

Тема 1. Предмет, методи та джерела банківського права

Поняття банківського права. Банківська діяльність та банківські операції як предмет банківського права. Методи регулювання банківських правовідносин.

Місце банківського права в правовій системі. Система норм банківського права.

Джерела банківського права. Конституційні основи банківського права. Загальні та спеціальні закони в механізмі правового регулювання банківської діяльності. Акти Кабінету Міністрів України в системі джерел банківського права. Акти Президента України в системі джерел банківського права. Акти Національного банку України. Міжнародні угоди в сфері банківської діяльності. Банківські правила та звичаї в регулюванні відносин між банками та клієнтами. Локальні нормативні акти банківського права.

Тема 2. Банки як елемент фінансової системи

Банківська і грошова система України. Види банків. Поняття та ознаки комерційних банків. Види комерційних банків.

Національний банк як центральний банк України, його правовий статус та правовий режим майна, яке знаходиться у його розпорядженні. Компетенція Національного банку України. Основні операції, які здійснює Національний банк України. Обмеження щодо діяльності Національного банку України.

Організаційна структура Національного банку України. Рада та Правління Національного банку України, їх компетенція та порядок обрання. Особливості правового статусу територіальних управлінь Національного банку України.

Поняття грошово-кредитної політики, її методи та інструменти. Політика рефінансування та валютне регулювання як інструменти грошово-кредитної політики Національного банку України. Операції на відкритому ринку та політика мінімальних резервів як інструменти грошово-кредитної політики Національного банку України.

Небанківські фінансові установи, їх місце та роль у фінансовій системі України

Тема 3. Структура та органи управління комерційного банку

Органи управління банку та їх функції. Загальні збори акціонерів, їх компетенція при прийнятті ключових рішень з банківської діяльності. Наглядова рада банку та її повноваження. Правління як виконавчий орган комерційного банку. Ревізійна комісія та служба внутрішнього аудиту в системі контролюючих органів комерційного банку. Порядок прийняття рішень органами управління банку.

Порядок формування органів управління банку. Обмеження щодо осіб, які можуть бути керівниками банку.

Організаційна структура банку. Профільні департаменти та відділи. Філії та представництва банку.

Змістовий модуль 2.

«Правове регулювання банківських правочинів відповідно до міжнародних актів та національних законодавств»

Тема 4. Порядок створення та реєстрації комерційного банку

Організаційно-правові форми комерційних банків. Засновники комерційного банку.

Державна реєстрація комерційного банку. Документи, що подаються для реєстрації комерційних банків. Порядок погодження статуту комерційного банку з Національним банком України. Мотиви відмови Національного банку України в реєстрації.

Порядок формування статутного капіталу комерційного банку. Обмеження щодо розміру статутного капіталу та порядку його формування.

Відкриття філій та представництв комерційного банку на території України та інших держав.

Особливості реєстрації банків за участю іноземних фізичних та юридичних осіб. Реєстрація представництв іноземних банків в Україні.

Тема 5. Правове регулювання активних банківських операцій

Поняття кредитних операцій та кредитних правочинів. Особливості надання банками кредитів фізичним та юридичним особам. Види та форми банківського кредиту.

Договір про надання банківського кредиту як правова основа регулювання відносин між банком та позичальником. Правова природа кредитних праввідносин, їх відмінність від відносин за договором позики. Основні умови кредитного договору.

Види забезпечення банківських кредитів. Договір застави майна. Договір іпотеки. Застава цінних паперів та застава майнових прав. Застава товарів в обороті чи переробці. Кредитування під заставу векселів. Гарантія та порука.

Тема 6. Правове регулювання депозитних банківських операцій

Поняття депозиту (вкладу). Депозитна операція банку. Залучення банками вкладів (депозитів) від фізичних та юридичних осіб.

Види депозитів. Строкові вклади та вклади до запитання. Порядок видачі, обігу та погашення депозитних (ощадних) сертифікатів.

Поняття договору банківського вкладу. Основні умови договору банківського вкладу. Процентна ставка за депозитом та порядок її перегляду (зміни). Порядок визначення фіксованої та плаваючої процентної ставки.

5. Рекомендована література

ОСНОВНА

1. Банківське право ЄС: навч. посібник / Є.Л. Прокопенко, Б.М. Криволапов. – К.: ІМВ КНУ ім. Тараса Шевченка, 2004. – 138 с.
2. Орлюк О.П. Банківське право: навч. посібник / О.П. Орлюк. – К.: Юрінком Інтер, 2006. – 392 с.
3. Старинський М.В. Порівняльне банківське право: навч. посібник / М.В. Старинський. – Суми: ВТД «Університетська книга», 2006 – 299 с.

ДОДАТКОВА

1. Банківська справа: Навчальний посібник / За ред. проф. Тиркала, - Тернопіль: Карт-бланш, 2001. – 314 с.
2. Банківське право: українське та європейське: навч. посібник / П.Д. Біленчук та ін. – К.: Атіка, 1999. – 398 с.
3. Гетьманцев Д.О. Банківське право України : навч. посібник для студ. вищих навч. закл. / Д.О. Гетьманцев. – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 344 с.
4. Качан О.О. Банківське право: навч. посібник / О.О. Качан. – К.: Школа, 2004. – 320 с.

5. Карманов Є.В. Банківське право України : навч. посібник для студ. юрид. спец. вищих закл. освіти / Є.В. Карманов. – Х.: Консум, 2000. – 464 с.
6. Костюченко О.А. Банківське право : навч. посібник / О.А. Костюченко. – К.: МАУП, 2000. – 238 с.
7. Селіванов А.О. Банківське право України / А.О. Селіванов. – К.: Видавничий дім «Ін Юре», 2000. – 368 с.
8. Агарков М.М. Основы банковского права. Учение о ценных бумагах. 3-е изд. – М.: Волтерс Клувер, 2005. – 336 с.
9. Белов В.А. Банковское право России: теория, законодательство, практика. Юридические очерки / В.А. Белов. – М.: ЮрИнфоР, 2000. – 395 с.
10. Вишневский А.А. Банковское право Англии / А.А. Вишневский. – М.: Статут, 2000. – 300 с.
11. Вишневский А.А. Банковское право Европейского Союза / А.А. Вишневский. – М.: Статут, 2000. – 388 с.
12. Вишневский А.А. Современное банковское право: банковско-клиентские отношения: сравнительно-правовые очерки. – М.: Статут, 2013. – 349 с.
13. Ерпылева Н.Ю. Европейское банковское право: механизм правового регулирования банковской деятельности // Государство и право. – 1998. – № 3. – С. 71-81.
14. Ерпылева Н.Ю. Международное банковское право: механизм правового регулирования банковской деятельности // Государство и право. – 1996. – № 12. – С. 89-98.
15. Ерпылева Н.Ю. Международное банковское право: теория и практика применения. – М.: Изд. дом Высшей школы экономики, 2012. – 671 с.
16. Ефимова Л.Г. Банковские сделки: право и практика. Монография. – М.: НИМП, 2001. – 654 с.
17. Ansari S.S. Encyclopedia on Banking Laws. – Lahore, 2010. 2 Vol.
18. Cranston R. Principles of Banking Law. – Oxford: Oxford University Press, 2002. – 470 p.
19. Ellinger E.P., Lomnicka E. Modern Banking Law. – Oxford: Oxford University Press, 2006. – 948 p.
20. Hirte H. European Banking Law. – Koln, 2001.
21. Mugasha A. The Law of Multi-Banking Financing. – Oxford: Oxford University Press, 2007. – 673 p.
22. Panourgias L.E. Banking Regulation and World Trade Law. – Oxford: Hart, 2005. – 320 p.
23. Walker G.A. International Banking Regulation. – The Hague, London, New York: Kluwer Law International, 2001. – 622 p.